

**Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної
правової допомоги у Полтавській області
Полтавський обласний центр перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників органів державної
влади, органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ і організацій**

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

(м. Полтава, 8 грудня 2016 року)

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2016**

Яковлєв Всеволод Валентинович,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди,
кандидат юридичних наук, доцент

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ДО СТАНДАРТІВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Підписання у 2014 році Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та його державами-членами і Україною (далі – Угода) позначило початок нового етапу процесу адаптації вітчизняного законодавства до *aquis* ЄС. Стаття 474 Угоди [1] покладає на Україну пряме зобов'язання забезпечувати наближення свого існуючого та майбутнього законодавства до права ЄС. Такий процес має відбуватися поступово та охопити усі його елементи, зазначені у Додатках I-XLIII до Угоди. Отже, адаптація законодавства України має комплексний характер, охоплює майже усі ключові сфери співробітництва нашої держави з ЄС та його державами-членами (торгівлю товарами, послугами, переміщення осіб, фінансове співробітництво, енергетика тощо), що передбачені Угодою, та є одним із засобів досягнення цілей Асоціації, визначених у статті 1 Угоди.

На сьогоднішній день жодних заперечень не викликає той факт, що в Україні відбувається процес становлення системи альтернативного вирішення спорів (далі – АВС), яка має забезпечити суб'єктам правових відносин можливості вирішувати спори та конфлікти, що виникають між ними, без звернення до державних судів або інших органів публічної влади. Не зважаючи на те, що окремі способи АВС вже досить давно визнані вітчизняною правовою системою та мають відповідну регулятивну базу (третейські суди, міжнародний комерційний арбітраж, примирні процедури у сфері колективних трудових спорів), говорити про широке та активне використання альтернативних способів вирішення правових спорів українськими громадянами та юридичними особами не видається можливим. Проте, є сподівання, що така ситуація поступово змінюватиметься під впли-

вом ряду причин, однією з яких має стати практика застосування положень Угоди суб'єктами господарської діяльності, які, у разі виникнення спорів зі своїми європейськими контрагентами, будуть застосовувати більш «популярні» в державах-членах ЄС способи АВС, і, перш за все, медіацію (посередництво).

На необхідності правового забезпечення процедури медіації в Україні неодноразово наголошувалося як науковцями, так і практикуючими фахівцями у сфері урегулювання спорів [2]. Наразі це обумовлено не лише зростанням зацікавленості суспільства у створенні альтернативи державному судочинству як традиційному способу вирішення правових спорів, а й вимогами щодо приведення українського законодавства до стандартів права ЄС у сфері АВС.

Одним із напрямків діяльності ЄС у рамках судового співробітництва в цивільних справах, що передбачено п. (g) статті 81 Договору про функціонування ЄС [3], є розвиток альтернативних методів розв'язання спорів. З цією метою Європейський парламент та Рада ЄС уповноважені приймати відповідні правові акти, особливо, коли це стосується забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку ЄС. Так, основними актами ЄС у сфері АВС є Директива 2008/52/ЄС від 21.05.2008 р. про окремі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах [4], Директива 2013/11/ЄС від 21.05.2013 р. про альтернативне вирішення спорів, стороною яких є споживач [5], та Регламент ЄС ? 524/2013 від 21.05.2013 р. про онлайн вирішення спорів, стороною яких є споживач [6]. Останні були прийняті інститутами ЄС на виконання положень статті 169 Договору про функціонування, а саме з метою підтримки інтересів споживачів та забезпечення високого рівня їх захисту. Прийняттям цих правових актів ЄС підкреслив важливість АВС для розвитку внутрішнього ринку, а також з огляду на необхідність забезпечення своїм громадянам кращого доступу до правосуддя, захисту прав споживачів тощо.

Таким чином, можна вважати, що положення директив та регламенту ЄС щодо застосування альтернативних способів вирішення спорів у окремих сферах правовідносин є певними пра-

вовими стандартами, які мають бути враховані в процесі адаптації законодавства України до *aquis* ЄС. Такі положення стосуються зокрема: основних засад системи АВС та її взаємозв'язку з системою державного судочинства (АВС – це економічно ефективний, швидкий процес позасудового вирішення спорів, що пристосований до потреб сторін спору та не позбавляє їх права на судовий захист); основних термінів та понять у сфері АВС (терміни «процедура АВС», «медіація», «медіатор»); сфери застосування способів АВС (цивільні та господарські спори, порушення прав споживачів тощо); принципів АВС (добровільності, конфіденційності, незалежності медіатора тощо). Особливо актуальним дане питання видається у контексті прийняття Верховною Радою України 03.11.2016 р. в першому читанні проекту Закону України «Про медіацію» ? 3665, який має на меті запровадження інституту медіації в суспільстві, поширення практики мирного вирішення спорів позасудовими методами та забезпечення збалансованих взаємовідносин між інститутом медіації та судовою системою. Звісно, даний законопроект потребує подальшого доопрацювання як його структури, так і змісту окремих положень, у тому числі з урахуванням стандартів права ЄС. Немає сумнівів, що уважне ставлення вітчизняного законодавця, експертних груп та фахівців до такої роботи дозволить прийняти якісний та сучасний законодавчий акт, який матиме позитивний вплив на розвиток АВС в Україні.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Т. 1. – Стаття 2125.
2. Єрмоменко Г., Комбікова А. Про проект Закону «Про медіацію» в Україні // Право України. – 2011. – № 11–12. – С. 217–224; Kyselova T. Will Ukraine have a Law on Mediation in 2017 [Електронний ресурс] / T. Kyselova, M. Omelynska. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.academia.edu/>

29295835/Will_Ukraine_have_a_Law_on_Mediation_in_2017. – Назва з екрана.

3. Договір про функціонування Європейського Союзу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://old.minjust.gov.ua/section/321>. – Назва з екрана.
4. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters [Електронний ресурс]. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1479405582152&uri=CELEX:32008L0052>. – Назва з екрана.
5. Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1479405582152&uri=CELEX:32013L0011>. – Назва з екрана.
6. Regulation (EU) No 524/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on online dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1479405582152&uri=CELEX:32013R0524>. – Назва з екрана.